

Pot do prvega slovenskega umetniškega filma

„NA SVOJI ZEMLJI“

Slovenska kulturna zgodovina bo zabeležila v letošnjem letu nov dogodek v svojem razvoju: prvi slovenski umetniški film, izdelan z domačimi tehničnimi sredstvi in z vsebino iz Narodno osvobodilne borbe slovenskega naroda. Umetniški film bo poleg književnosti, likovne, gledališke in glasbene dejavnosti nova zvrst naše umetnosti, in to po Leninovih besedah najvažnejša, zato, ker je najbolj množična, ker ima s svojim najbolj nazornim prikazovanjem življenja največjo vzgojno vlogo pri preobrazbi starega in ustvarjanju novega socialističnega človeka. Umetniški film vključuje vse panoge umetnosti: glasbeno in igralsko, književno in likovno.

Opredeliti z datumom, začetek in zamisel slovenskega filma bi bilo prav za prav težko. Pobude in prve zamisli je dala že nedvomno Narodno osvobodilna borba, v katero so se vključili tudi vsi pravi in pošteni umetniki. Vedeli so, da bo narodna osvoboditev prinesla tudi svobodo umetnosti, ki se bo sprostila na vseh področjih. Filmsko umetnost, ki ji stara Jugoslavija, ali — bolje rečeno — kapitalistični oblastniki niso dovolili, da bi se razvila tudi pri nas, je vsled tega terjala od sposobnih ljudi, da se ji po vojni posvetijo z vso zmogljivostjo.

Skromni začetki, ki jih je rodila osvoboditev, so bili povezani s številnimi težavami. Tradicije, ki so jih imele skoraj vse evropske dežele že desetletja, pri nas ni bilo. Prav tako seveda tudi ni bilo strokovnjakov

Za snemanje vojaških prizorov je zgradila ekipa poseben stolp, od koder je operater snemal

Ekipa snema zimski prizor

pril iz Barrandova na Češkem, sta imela le skromno prakso v filmski proizvodnji. Teoretično so bili boljše podkovani kakor praktično, ker jim je bilo na razpolago dokaj strokovne literature.

Izbor igralcev je bil v glavnem končan do januarja 1948, ko so se začela snemanja v Koritnici v Baški grapi na Primorskem, kjer se tudi odvijajo glavni dogodki filmske zgodbe.

Dokajšnje težave pri snemanju so bile predvsem v tem, ker je bilo treba nad tri četrtine filma posneti zunaj atelejev, na prostem, in le slabo četrtino so posneli v zasilnem ateleju v prejšnjem fizkulturnem domu v Trnovem v Ljubljani. Snemanje je bilo odvisno od vremena, ker je slaba vreme oteževalo redno delo, čeprav je filmska ekipa z režiserjem Stiglicem in snemalcem Ivanom Marinčkom požrtovalno delala ob vsakem času in se trudila čimprej in čimbolj dovršeno izdelati film. Zunanje scene so posneli v glavnem v Baški grapi, notranje pa v ateleju v Trnovem. Zadnji prizor je bil posnet letos 14. septembra, nakar se je začela sestava filma.

Film bo dolg približno 3000 metrov, tako da bo njegova dolžina za nekoliko presegla dolžino normalnih celovečernih filmov. Glasbo za film je napisal skladatelj Marijan Kozina, ki je hodil ob času snemanja s filmsko skupino po terenu in se tako skrbno seznanil z vsebino, kateri je napisal glasbeno spremljavo.

nihi zadostnih tehničnih sredstev, na kar bi se naslonila filmska proizvodnja. Na novo ustanovljeno filmsko podjetje, ki je združevalo proizvodnjo in razdeljevanje filmov, je s svojimi poštovnimi ljudmi začelo prve delovne korake in pričelo ustvarjati sprva od časa do časa filmske novice v obliki tednikov, kmalu nato pa redno izdajati mesečne obzornike in dokumentarne filme. Obenem pa je začelo resno misliti na svojo najtežjo nalogo: na celovečerni umetniški film.

Ob razpisu za scenarij leta 1946. se je odzvalo nekaj slovenskih pisateljev, ki jim je bilo pisanje scenarija že samo po sebi trd oreh, saj te zvrsti vse dotlej slovenska literatura ni poznala. Iz vseh scenarijev, ki so bili na razpolago, je komisija izbrala in odkupila scenarij pisatelja Cirila Kosmača in se odločila izdelati po njem prvi domači umetniški film.

Tako se je aprila 1947 začelo delo. Formiran je bil delovni štab. Vršile so se prve priprave, obdelovanje scenarija in izdelava snemalne knjige. Kmalu za tem so začeli z izbiro igralcev ter prva poskusna snemanja z njimi. Kakor vse napredne filmske proizvodnje, tako smo tudi mi angažirali poklicne odrske igralce iz SNG v Ljubljani, Mariboru in Trstu, odnosno igralce iz okrajnih gledališč (Jesenice, Kranj, Celje, Ptuj, Novo mesto). Tudi ustvarjalci filma so imeli težave. Režiser Stiglic, ki je delal nekaj časa pri sovjetskem »Mosfilmu«, ko so snemali znani film o jugoslovanski Narodno osvobodilni borbi, in režiser Galé, ki je

S snemanja: Odmor brigade po ofenzivi